

Міністерство освіти і науки України
Національний університет водного господарства
та природокористування

Навчально-науковий інститут економіки та менеджменту
Кафедра філософії та культурології

06-07-209М

МЕТОДИЧНІ ВКАЗІВКИ

до семінарських занять та самостійного вивчення
навчальної дисципліни
«Теорія та історія мистецтва»
для здобувачів вищої освіти першого (бакалаврського) рівня
за освітньо-професійною програмою
«Креативна та цифрова культура» спеціальності 034
«Культурологія» денної та заочної форми навчання

Рекомендовано
науково-методичною
радою з якості ННІЕМ
Протокол № 5
від 14.11.2023 р.

Рівне – 2023

Методичні вказівки до семінарських занять та самостійного вивчення навчальної дисципліни «Теорія та історія мистецтва» для здобувачів вищої освіти першого (бакалаврського) рівня за освітньо-професійною програмою «Креативна та цифрова культура» спеціальності 034 «Культурологія» денної та заочної форм навчання. [Електронне видання] / Мельничук М. С. – Рівне : НУВГП, 2023. – 16 с.

Укладач: Мельничук М. С., кандидат філософських наук, доцент, доцент кафедри філософії та культурології.

Відповідальний за випуск: Шадюк Т. А., кандидат філософських наук, доцент, завідувач кафедри філософії та культурології.

Керівник групи забезпечення
спеціальності 034
«Креативна та цифрова культура»

Коберська Т. А.

© М. С. Мельничук, 2023
© НУВГП, 2023

Зміст

1. Вступ.....	4
2. Методичні поради по підготовці до семінарських занять	5
3. Зміст програми навчальної дисципліни	6
4. Теми семінарських занять.....	7
5. Структура навчальної дисципліни для заочної форми навчання...	8
6. Плани семінарських занять.....	8
7. Методи оцінювання знань.....	12
8. Методичне забезпечення.....	14
9. Література	14

1. Вступ

Дисципліна «Теорія та історія мистецтва» здійснює ретроспективну трансформацію уявлення щодо ролі та місця мистецтва у духовному житті людини, аналіз ідейної та смислової наповненості та його впливу на формування особливостей національних культур. Досліджує полігранність проявів в соціальній різноманітності світу, зокрема культурних реалій сьогодення, що сприяє формуванню високого інтелектуального рівня знань здобувачів вищої освіти.

Актуальність. Мистецтво має унікальну здатність акумулювати соціально-духовний досвід поколінь і переводити його в особистий досвід кожної людини, розвиваючи її духовність, універсальні творчі можливості, служить засобом багатостороннього виховання особистості, пробуджує продуктивне мислення, збагачує інтуїцію. Навчальна дисципліна «Теорія та історія мистецтва» дозволяє створити для здобувачів основу для системного уявлення про світ мистецтва: його структуру, функції, загальні закони розвитку, види, форми, напрямки та стилі, специфіку окремих видів мистецтва. Вивчення навчального курсу «Теорія та історія мистецтва» сприяє оволодінню здобувачами професійною лексику, понятійно-категоріальним апаратом у галузі мистецтва, методикою науково-дослідної роботи в галузі теорії художньої культури, методами та навичками критичного осмислення явищ мистецтва, розвиненою здатністю до чуттєво-художнього сприйняття світу

Мета презентованих методичних вказівок – формування високоосвічених фахівців в контексті мистецтвознавчих проблем; творчих та духовних, особистостей, наділених вмінням глибоко та полігранно мислити, здатних брати на себе відповідальність за креативність вирішення нових інноваційних завдань в умовах суперечливості та динамізму всіх сфер сучасного глобалізованого неосвіту, відкритості інформаційного простору в ракурсі буттєвості сьогодення.

Специфіка експлікованого у методичних вказівках матеріалу трактується прагненням окреслити широкий об'єм кола проблем, на які акцентують свою наукову увагу сучасні культурологи, з урахуванням їх впливу щодо реалій сьогоденного

мультикультурного простору світу метамодерну. В процесі опанування навчальної дисципліни здобувач повинен **знати:**

- основні поняття та наукові засади дисципліни,
- загальну картину існування та еволюції мистецтва в ракурсі культурологічного осмислення;
- основні закономірності розвитку та сучасні досягнення мистецтвознавчої думки, зв'язок мистецтвознавства і культурології;
- функції та структурні складові мистецтв у фокусі поліманітності історичних типів світогляду

уміти:

- здійснювати культурологічне дослідження-аналіз мистецьких явищ та артефактів.
- експлікувати роль та місце мистецтва у структурі культурно-історичного комплексу сучасного суспільства;
- визначити художній стиль, напрямок, течію, школу в мистецтві;
- здійснювати аналіз та опис мистецьких шедеврів світових митців.

2. Методичні поради по підготовці до семінарських занять:

Практичні заняття є квінтесенцією творчої самостійної роботи здобувачів в процесі оволодіння змістом дисципліни «Теорія та історія мистецтва». Комплексні знання щодо мистецтва як явища культури досить важко засвоїти, не пропустивши через індивідуальну свідомість. Для вивчення дисципліни необхідна активна праця розуму в постійному взаємозв'язку з душею, оскільки вона не просто містить концептуальний набір знань, а сфокусована на те, щоб навчити дослідника самостійно здійснювати аналітику й вміти демаркувати особливості мистецтв враховуючи їх мультивекторність.

Осягнувши матеріал прослуханої лекції, здобувач вишу готується до практичного (семінарського) заняття у відповідності до експлікованого плану. Відповідним вагомим аспектом якісної підготовки є опанування понятійно-категоріальним апаратом в ракурсі мистецтвознавчої проблематики.

Готуючись до занять здобувач повинен використовувати як базову, так і допоміжну літературу, штудіюючи літературні джерела в ракурсі мистецтвознавчих, культурологічних й філософських наукових розвідок.

Для самостійної перевірки засвоєних знань до кожної теми подаються контрольні питання.

Лекційний матеріал, теми першоджерел, тестові завдання можна знайти на навчальній платформі Moodle:

3. Зміст програми навчальної дисципліни Структура навчальної дисципліни для денної форми навчання

Назва змістовних модулів і тем	Кількість годин			
	Лекції	Практ. заняття	СРС	Разом
1	2	3	4	5
Модуль I				
Мистецтво у системі художньої культури				
Тема 1. Мистецтво: сутність і структура.	2	2	5	9
Тема 2. Стил в мистецтві. Типологія стилів	4	4	10	14
Тема 3. Класифікація видів мистецтва . Мова мистецтва.	2	2	10	16
Модуль II				
Мультивекторність мистецтва.				
Тема 4. Музика та живопис як види мистецтва.	4	2	10	14
Тема 5. Кінематограф та театр в ракурсі мистецтвознавчої проблематики.	2	2	5	9
Тема 6. Основи мистецтвознавчо-культурологічного аналізу творів мистецтва	2	2	10	14
Усього годин	16	14	60	90

4. Теми семінарських занять

№ з/п	Теми	Кількість годин
1.	Мистецтво: сутність і структура.	2
2.	Стиль в мистецтві. Типологія стилів	4
3.	Класифікація видів мистецтва . Мова мистецтва.	2
4.	Музика та живопис як види мистецтва.	2
5.	Кінематограф та театр в ракурсі мистецтвознавчої проблематики.	2
6.	Основи мистецтвознавчо–культурологічного аналізу творів мистецтва	2
	Разом	14

Самостійна робота студентів

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1.	Роль мистецтва в розрізі трансформацій особистості й суспільства. Співвідношення філософії та мистецтва.	10
2.	Поліфонізм стилів в ракурсі метамодерну	10
3.	Декоративно-прикладне мистецтво Дизайн.	10
4.	Авангардизм в музиці; сюрреалізм в живописі.	10
5.	Арт хаус в кінематографі	10
6.	Глобальні проблеми сучасності. Римський клуб. Людина в ракурсі глобалізації. Проблеми людства метамодерну . які експліковані в розрізі кінематографу, літератури та інших видах мистецької діяльності людини	10
7.	Полівекторність підходів новітніх мистецтвознавчих розвідок	10
	Разом	60

5. Структура навчальної дисципліни для заочної форми навчання

Назва змістовних модулів і тем	Кількість годин			
	Лекції	Практ. з.	СРС	Разом
1	2	3	4	5
Модуль I				
Мистецтво у системі художньої культури				
Тема 1. Мистецтво: сутність і структура.	1	2	10	13
Тема 2. Стиль в мистецтві. Типологія стилів			10	10
Тема 3. Класифікація видів мистецтва . Мова мистецтва.		2	20	22
Модуль II				
Мультивекторність мистецтва.				
Тема 4. Музика та живопис як види мистецтва.	1	2	20	23
Тема 5. Кінематограф та театр в ракурсі мистецтвознавчої проблематики.			10	10
Тема 6. Основи мистецтвознавчо-культурологічного аналізу творів мистецтва		2	10	12
Усього годин	2	8	80	90

6. Плани семінарських занять

МОДУЛЬ 1. МИСТЕЦТВО У СИСТЕМІ ХУДОЖНЬОЇ КУЛЬТУРИ

Тема 1. Мистецтво: сутність і структура.

Основні категорії і поняття: мистецтво, синкретизм, мистецтвознавство, культура, живопис, музика, література, гомілетика.

План

1. Мистецтво: сутність і структура.
2. Синкретичне мистецтво.
3. Особливості мистецтвознавчого знання.
4. "Художня картина світу". Відношення людина-світ як фундаментальна мистецька проблема.
5. Мистецтво в системі культури: Мистецтво і наука. Мистецтво і філософія. Мистецтво і релігія.

Контрольні питання

1. В чому сутність мистецтва як способу відображення реальності; емоційних переживань; емпатії?
2. В чому суть синкретичності мистецтва?
3. Здійснити аналітику поняття «Художня картина світу» .
4. Віднайти взаємозв'язок мистецтва і релігії , мистецтва і науки, мистецтва та філософії
5. Спробувати проаналізувати та розглянути призначення та функції мистецтва.

Тема 2. Стиль в мистецтві. Типологія стилів.

Основні поняття і категорії: стиль, художній стиль, бароко, романтизм, класицизм, рококо, суперматизм, реалізм, естрада, джаз, фолк, рок, джаз-рок, симфо-джаз, арт-поп.

Заняття 1

План

1. Поняття та типологія стилів.
2. Визначення «художнього стилю» .
3. Поняття «індивідуальний стиль».

Заняття 2

План

1. Різноманіття стилів: Давньоєгипетський стиль, китайський стиль, український стиль, літературний стиль, музичний стиль, синтетичний стиль.
2. Стиль епохи: Античний, Середньовічний, Ренесансу, Класичний і т.д.

Контрольні питання

1. Що таке мистецький стиль; художній стиль?
2. В чому особливість транскрипції «художнього стилю» ?

3. В чому проявляється індивідуалізація стилю чи стильового наповнення?
4. Розкрити багатшаровість стилів культурних епох.
5. В чому полягає особливість та філософська наповненість концепцій та стилістики мистецтва Ренесансу, Нового часу чи Романтизму в контексті сучасних культурологічних розвідок?
6. В чому полягає унікальність та самобутність стилю Класицизму?

Тема 3. Класифікація видів мистецтва

Основні поняття і категорії: Дизайн, графічний дизайн, кінематограф, література, фотомистецтво, хореографія, райтери, графіті.

План

1. Види мистецтва.
2. Мова мистецтва.
3. Виразні мистецтва.
4. Синтез мистецтв. Образотворче мистецтво, Фотомистецтво Хореографія. Література, Театральне мистецтво, Кінематограф. Музика, Література.
5. Архітектонічні види мистецтва. Архітектура, Декоративно-прикладне мистецтво Дизайн.

Контрольні питання

1. Які існують види мистецтва?
2. Що маємо на меті говорячи щодо мови мистецтва?
3. В чому проявляється поліфонізм напрямків мистецтва?
4. Що відносимо до архітектонічних видів мистецтва?

МОДУЛЬ 2. МУЛЬТИВЕКТОРНІСТЬ МИСТЕЦТВА

Тема 4. Музика та живопис як види мистецтва.

Основні поняття і категорії: музика, гармонія, класицизм, поліфонія, добре темперований клавір, сюрреалізм, імпресіонізм.

План

1. Музика як вид мистецтва.
2. Музичне мистецтво Греції та Риму
3. Музика Класицизму. Сучасне музичне мистецтво.

4. Живопис як спосіб відображення дійсності. Об'єктивність та суб'єктивність в ракурсі сприйняття митцем світу.
5. Живопис Середньовіччя та Відродження.
6. Авангардизм та сюрреалізм в живописі.
7. Поєднання в мистецькому просторі музики та живопису.

Контрольні питання

1. В чому полягає філософський зміст музичного мистецтва?
2. Яка відмінність в осмисленні проблеми музичного мистецтва в східній і західній культурах?
3. Особливості підходів до проблеми живопису в класичній та неklasичній філософії культури.
4. Які основні концептуальні засади вкладалися в музичне мистецтво 20-21 століть?
5. В чому спостерігається філософська наповненість музичного мистецтва та живопису?

Тема 5. Кінематограф та театр як види мистецтва.

Основні поняття і категорії: кінематограф, тектоніка, кіноформат, екранізація, телебачення, мультиплікація.

План

1. Кіно та його вплив та формування світоглядної парадигми.
2. Морально-етична наповненість кінематографу в ракурсі трансформацій світу.
3. Театр в ракурсі історичного аналізу..
4. Місце театру у фокусі сьогодення.
5. Національна самосвідомість та кінематограф

Контрольні питання

1. Який вплив кінематографу та формування світоглядної парадигми?
2. Театр: елітарна чи масова культура?
3. В чому виражається національна самосвідомість?
4. дати характеристику існуючим функціям свідомості.
5. Що таке національна самосвідомість і в чому проявляється взаємозв'язок з кінематографом

Тема 6. Основи мистецтвознавчо – культурологічного аналізу творів мистецтва.

Основні поняття і категорії: процес пізнання, об'єкт, суб'єкт, знання, гносеологія, агностицизм, емпіричне пізнання, раціональне пізнання, скептицизм, релятивізм, правда, істина, заблудження, практика, наука, парадигма, епістемологія, метод, методологія, практика, наукова картина світу.

План

1. Твори мистецтва та мультикультурний простір.
2. Поліфонізм інтепретацій.
3. Реконструкція авторського «посилу».
4. Метафоризм мистецького задуму.
5. Методи мистецтвознавчого аналізу: порівняльно-історичний; іконографічний, семантичний, формальний.

Контрольні питання

1. Як співвідносяться твори мистецтва та мультикультурний простір? Наведіть приклади.
2. Що таке авторський «посил»?
3. В чому проявляється метафоризм задуму митця?
4. Експлікувати методи мистецтвознавчого аналізу?

7. Методи оцінювання знань

Поточна форма контролю включає в себе наступні форми робіт та оціночні бали за їх виконання

№ п.п	Види навчальної діяльності	Оціночні бали
	Відвідування практичних занять	1 б. за 1 заняття
	Підготовка письмового есе по проблемі	4 б.
	Доповідь на семінарському занятті	2-4б. за 1 виступ
	Участь у дискусії під час семінарського заняття	0,5-1 б. за 1 заняття
	Підготовка конспекту першоджерел і використання його у відповіді	2 б.
	Виступ з доповіддю на студентській науковій конференції	3 б.
	Виступ з доповіддю на студентській науковій конференції в іншому вузі	5 б.

	Участь у конкурсі студентських наукових робіт	2 б.
	Участь у олімпіаді з філософії	2 б.
	Призове місце в олімпіаді, конкурсі есе чи конференції	5 б.
	Підготовка мультимедійної презентації	5 б.
	Участь у громадських заходах, приурочених етичній тематиці сьогодення	3 б.
	Участь у роботі студентського наукового Філософського гуртка	5 б.
	За якісне ставлення до вивчення дисципліни	1 – 3 б.

Розподіл балів, що присвоюються студентам

Поточне опитування та СРС								Екзамен	Сума
Т 1	Т 2	Т3	МК 1	Т4	Т5	Т6	МК 2	40	100
10	10	10	20	10	10	10	20		

*Екзамен у тестовій формі складається за умови скасування модульних контролів МК1 і МК2.

Шкала оцінювання

Сума балів за всі форми навчальної діяльності	Оцінка за національною шкалою	
	для екзамену	для заліку
90-100	Відмінно	зараховано
82-89	Добре	зараховано
74-81		
64-73	задовільно	зараховано
60-63		
35-59	незадовільно з можливістю повторного складання	не зараховано з можливістю повторного складання

0-34	незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни	не зараховано з обов'язковим повторним вивченням дисципліни
------	--	---

8. Методичне забезпечення

1. 06-07-58S Мельничук М. С. (2023) Силабус навчальної дисципліни «Теорія та історія мистецтва» для здобувачів вищої освіти ступеня «бакалавр», які навчаються за освітньо-професійною програмою «Креативна та цифрова культура» спеціальності 034 «Культурологія» денної форми навчання. [Силабус] <http://ep3.nuwm.edu.ua/id/eprint/27062>
2. 06-07-54S Мельничук М. С. (2023) Силабус навчальної дисципліни «Культурологія та релігієзнавство» для здобувачів вищої освіти ступеня «бакалавр», які навчаються за освітньо-професійною програмою «Готельно-ресторанна справа» спеціальності 241 «Готельно-ресторанна справа» денної форми навчання. <http://ep3.nuwm.edu.ua/id/eprint/26105>
3. 06-07-170 Мельничук М. С. (2020) Методичні вказівки до семінарських занять та самостійного вивчення навчальної дисципліни «Сакральне мистецтво» для здобувачів вищої освіти першого (бакалаврського) рівня за освітньо-професійною програмами «Міжнародні культурні зв'язки та міжкультурні комунікації», «Креативна та цифрова культура» спеціальності 031 «Релігієзнавство» та 034 «Культурологія» денної форми навчання. [Методичне забезпечення] <http://ep3.nuwm.edu.ua/id/eprint/17638>

9. Література

Базова

1. Багацький В. В., Кормич Л. І. Культурологія: історія і теорія світової культури ХХ ст. : навч. посіб. К. : Кондор, 2014.
2. Європейська та українська культура в нарисах : навч. посібник / ред. І. З. Цехмістро та ін. Київ : ЦНЛ, 2013. 320 с.
3. Мельничук М. С. Антихристиянські та сатанинські мотиви у формуванні ідейного стрижня "металічної" музики: релігієзнавчо-мистецтвознавчий аналіз. *Вісник Житомирського державного*

університету імені Івана Франка. Житомир : ЖДУ ім. Івана Франка, 2016. Вип. 1(82). С. 81–84. URL: <http://ep3.nuwm.edu.ua/15027/>

4. Мельничук М. С. Екзегнеза фантазії в ракурсі витоків релігійного мистецтва. *Вісник Житомирського державного університету імені Івана Франка*. Житомир: ЖДУ ім. Івана Франка, 2018. Вип. 1(84). С. 60–63. URL: <http://ep3.nuwm.edu.ua/15028/>

5. Наконечна О. П. Естетичне як тип духовності. Рівне : [б. в.], 2002. 202 с.

6. Melnychuk Maksym. Culturological And Philosophical Explication Of The Place And Role Of Religion In Terms Of Computerization Of The Modern World. The XXXII International Scientific and Practical Conference «*Modern development of science and the latest perspectives*», August 16–19, 2022, Vancouver, Canada. P. 286–289.

7. Melnychuk Maksym. Exegesis Of Cyberculture From The Perspective Of The Requirements Of The Tendencies Of The Neoreligiized Metamodern World. *Вісник ЖДУ імені Івана Франка*. Випуск 2(92). Філософські науки. Житомир : вид-во ЖДУ імені Івана Франка, 2022. С. 23–32.

Допоміжна

1. Аверінцев С. С. Софія-логос: Словник. К. : Дух і літера, 2013. 636 с.

2. Людина у світі духовної культури : збірник тез II Всеукраїнської студентської науково-практичної конференції (17 травня 2017 р., м. Рівне). Рівне : НУВГП, 2017. 158 с. URL: <http://ep3.nuwm.edu.ua/6317/>

3. Мельничук М. С. Культурна архітектоніка як стрижневий елемент ритуалізації в геопросторі християнства: культурологічно-філософська транскрипція. *Гуманітарний часопис*. 2017. № 3-4. С. 95–100. URL: <http://ep3.nuwm.edu.ua/id/eprint/15029>

4. Мельничук М. С., Світайло Л. Д., Слюсар В. М. Філософія : навчально-методичний посібник для студентів. Рівне, 2012. 270 с. URL: <http://ep3.nuwm.edu.ua/id/eprint/4754>

5. Melnychuk M. Suggestive component of the symbolism of sacred architecture in christian cult (article). *Modern Science – Moderni Veda*. Praha. Ceska republika, Nemoros. 2019. # 4. P. 108–115.(Index Copernicus). URL: <https://www.elibrary.ru/contents.asp?id=42734445>

6. Melnychuk M. Extrapolation of Traditional Constructions of the Cultural Art of Catholicism in the Context of Symbolic Content (article). *Norwegian Journal of development of the International Science*, № 39/2020. Vol 4. P.43–47 (Index Copernicus) URL: http://nor-ijournal.com/wp-content/uploads/2020/09/NJD_39_4.pdf